

4. Türkçe öğretmenlerinin saygı kök değerine karşı metaforik algıları

Merve ARTUĞ¹

Muharrem Kürşad YANGİL²

APA: Artuğ, M. & Yangil, M. K. (2023). Türkçe öğretmenlerinin saygı kök değerine karşı metaforik algıları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (34), 48-68. DOI: 10.29000/rumelide.1316126.

Öz

Araştırmada Türkçe öğretmenlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programı (2018) bünyesinde yer almakta olan saygı kök değerine yönelik metaforik algılarını tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin saygı kök değerine karşı üretmiş oldukları metaforlar içinde benzerlikler ve farklılıklar saptanmıştır. Buna göre saygı kök değerine yönelik metaforik algılar bilimsel temellere dayandırılarak kategoriler hâlinde sınıflandırılmış ve sıralanmıştır. Araştırmanın yöntemi nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim olarak belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılında 7 farklı coğrafi bölgede çalışmakta olan 24 farklı üniversiteden mezun, farklı meslekî kademelere sahip 142 Türkçe Öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler Google Forms aracılığı ile katılımcılardan toplanmış, katılımcılardan “Saygı kök değeri ..... gibidir. Çünkü .....” ifadesinin uygun bir biçimde tamamlanması istenmiştir. Katılımcıların üretmiş olduğu metaforlar ve bu metaforları oluşturma gerekçeleri nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi ile incelenmiştir. Saptanan veriler doğrultusunda katılımcılar saygı kök değerine yönelik 86 adet geçerli metafor üretmiştir. Katılımcılar tarafından üretilmiş olan metaforlar ortak özelliklerine göre sınıflandırılarak 10 kategori olarak gruplandırılmıştır. Araştırma neticesinde Türkçe öğretmenlerinin saygı kök değerine yönelik algıları: En çok su metaforu ile kategori sınıflandırılmasında ise: doğanın bir parçası olarak saygı başlığı altında toplandığı saptanmıştır. Türkçe öğretmenlerinin saygı kök değeri üzerine metafor üretirken doğadan, eşitlik kavramından, kılavuz olmasından, duygulardan, yapılardan, aile kavramından, yaşamsal unsurlardan, evren kavramından ve yiyecek unsurlarından yararlandıkları tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Metafor, Türkçe öğretmenleri, saygı, kök değerler, metaforik algı

Turkish teachers' metaphorical perceptions of the root value of respect

Abstract

In the study, it was aimed to determine the metaphorical perceptions of Turkish teachers about the root value of respect, which is included in the Turkish Lesson Curriculum (2018). Similarities and differences were determined in the metaphors that Turkish teachers who participated in the study produced against the root value of respect. Accordingly, metaphorical perceptions about the root value of respect were classified and listed in categories based on scientific grounds. The method of the research was determined as phenomenology, one of the qualitative research methods. The study group of the research consists of 142 Turkish teachers with different professional seniority and

1 YL Öğrencisi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Enstitüsü (Kütahya, Türkiye), merve.yilmaz19@ogr.dpu.edu.tr, ORCID ID: 0009-0004-5394-1346 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 12.04.2023-kabul tarihi: 20.06.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1316126]

2 Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitimi Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi ABD (Kütahya, Türkiye), mkursad.yangil@dpu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-8110-7325

graduated from 24 different universities, working in 7 different geographical regions in the 2022-2023 academic year. like this. Because ..... " The statement was requested to be completed appropriately. The metaphors produced by the participants and the reasons for creating these metaphors were examined by content analysis, one of the qualitative research methods. In line with the determined data, the participants produced 86 valid metaphors for the root value of respect. The metaphors produced by the participants were classified according to their common characteristics and grouped into 10 categories. As a result of the research, it was determined that the perceptions of Turkish teachers about the root value of respect were gathered under the title of respect as a part of nature, mostly in the category classification with the water metaphor. It has been determined that Turkish teachers benefit from nature, the concept of equality, being a guide, emotions, structures, the concept of family, vital elements, the concept of universe and food elements while producing metaphors on the root value of respect.

Keywords: Metaphor, Turkish teachers, Respect, Root values, Metaphorical perception

Giriş

2005 yılında ülkemizde ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde yeni bir program uygulamaya konulmuştur. 2005 yılı öncesinde davranışçı yaklaşım ve buna bağlı öğrenme süreçleri kullanılırken 2005 sonrası yapılandırmacı yaklaşıma geçilmiştir. Yapılandırmacı yaklaşıma geçilmesi ile beraber yaparak yaşayarak öğrenme benimsenmiştir. Öğretim programları ve süreçleri bu anlayışa bağlı olarak şekillendirilmiştir. Eğitimin amacı bireyi sadece akademik bilgi ve beceri yönünden yetiştirmek olarak görülmemeli, aynı zamanda değişen dünya koşullarına bağlı olarak bireyin kişilik özelliklerinin gelişmesine katkı sağlamalıdır (Ada ve Ünal, 2000 Akt: Namlı, 2015).

Değer, bireylerin eylemlerine yol gösterip, onlara rehberlik eden inanç ve kurallardır(Hökeleki,2010). Değer insanların üzerinde hemfikir olduğu duygu, düşünce ve davranışlarına yol gösterici olan aynı zamanda karakterin gelişiminde insanlara rehberlik eden soyut kurallar bütünüdür (Özkul,2019). Türk Dil Kurumu'nda (TDK, 2020), "1. Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet. 2. Kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey. 3. Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddî ve manevi öğelerin bütünü" şeklinde değer tanımları yapılmaktadır. Değerler, toplumun yapı taşı olan bireylere, nelerin önemli olduğunu, hangi durumlarda nasıl bir davranışın tercih edilmesi gerektiğini kavratmaya çalışan mana yüklü kavramlardır (Topal, 2019).

Değerlerin genellikle kalıcı bir özelliğe sahip olmasının yanında, kazandırıldıktan sonra değiştirilmesi oldukça güç bir yanı bulunmaktadır. Bu sebeple değer eğitiminin sistematik ve planlı gerçekleşmesi oldukça önemlidir (Dönmez ve Yazıcı, 2008). Değerlerin öğretimi ve aktarımı noktasında okulların önemli bir yeri bulunmaktadır. Bu doğrultuda değer öğretiminin doğrudan uygulayıcısı olan öğretmenlerin ve geleceğin öğretmen adaylarının yeri göz ardı edilemez (Aydın ve Sulak, 2015). Eğitimde popülerliğini koruyan değer eğitimi, günümüzde dünya genelinde toplumlardaki ahlaki sorunların artması, cinayet oranlarındaki artış, uyuşturucu kullanımı, açgözlülük, sahtekarlık ve intihar gibi insan sağlığına zarar verici davranışların artmasından dolayı çok önemli hâle gelmiştir (Kurtdede Fidan ve Öner, 2018).

Toplumsal olarak değer ve manevi duygularımızın ön plana çıkması gerekliliği, toplumda bozulan sosyal ilişkiler, insanlara ve insanlığa zarar verici eylemler ve tüm bunların düzenlenmesi isteği çözüm arayışını beraberinde getirmiştir. Eğitimin en önemli görevi topluma ve insanlığa faydalı bireyler yetiştirmek olduğu için belirlenen ihtiyaçlar gereği Milli Eğitim Bakanlığı (2018) yenilemiş olduğu eğitim programlarında kök değer ifadesini kullanmış milli, manevi ve evrensel olmak üzere on adet kök değer

belirlemiştir. Bu kök değerler; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kök değerlerin hepsi farklı amaç ve yaklaşımlara öncelikle toplumsal düzeni sağlamaya hizmet etmektedir. Kök değerler farklı davranış şekilleriyle ve tanımlarla ifade edilse de ortak amaç ve ihtiyaçlarda buluşmaktadır. Saygı değeri; zaman, mekân veya durumla sınırlı olmayan kişinin kendi kişiliğiyle başkalarının kişiliğinin arasındaki sınırı bilip o sınırı aşmaması, kendi aleyhine dahi olsa başkasının hakkını, hukukunu gözetmesidir(Türk,2009). Değerler bireylerin yaşamış olduğu hayat içerisinde farklı şekillerde anlam kazanabilir. Kazanılan bu anlamlar bireylerce kavramsal olarak farklı şekillerde ifade edilebilir ve bu ifade edilmiş metaforlar aracılığıyla yapılır.

Batı dillerinde oldukça eski zamanlardan beri kullanılan metafor kelimesi Türkiye Türkçesine yakın zamanda dahil olmuştur. İngilizce, Fransızca, Almanca, İspanyolca gibi batı dillerinde terim anlamı ve kavram olarak iki şekilde kullanılmaktadır. Türkiye Türkçesinde metafor kavramı mecaz, benzetme, istiare, ad aktarması gibi pek çok söz sanatıyla ifade edilse de hiçbiri tam anlamıyla metaforu karşılayamamaktadır. Türkçe Sözlük incelendiğinde “metafor” sözcüğü, “mecaz” kelimesi ile “metaforik” sözcüğü ise “metafora ait, metaforla ilgili” şeklinde tanımlanmaktadır(TDK, 2020). Büyük Türkçe Sözlükte ise “metafor” kelimesi; “mecaz”, “istiare”, “kinaye” ve “teşbih” kelimeleriyle açıklanmaktadır (Doğan, 2014), Misalli Büyük Türkçe Sözlükte de “istiare” ve “ödüncleme” terimleriyle eş anlamlı gösterilmektedir (Ayverdi,2016). Metafor oluşturma süreçleri bireylerin değer kavramlarıyla da ilişkilendirilebilir. Bu kavramlar eğitim aracılığıyla edinilir.

Eğitimin istendik davranış kazandırma süreci akademik düzeyde beceri kazandırmanın yanında her bireye uygun ahlaki değerler de kazandırmak ve bu değerleri davranışa dönüştürmektir. Bu bağlamda Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2018) “adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik” olmak üzere on adet kök değer yer almaktadır. Bununla birlikte Türkçe ders kitaplarında konu ve tema olarak da kök değerlere ve kök değerlerin öğretimine yer verildiği görülür. Birey ve Toplum teması altında topluma ve bireye saygı konusu ele alınırken Vatandaşlık teması atında vatana ve bayrağa saygı konusu yer alır.

Saygı toplumun her kesimi için farklı anlamlar ifade etse de ortak anlamlar dizgesinde buluşulmuştur. Saygı kök değeri toplum ve birey için öncelikle ele alınması gereken bir değerdir. Saygı insani, toplumsal ve eğitsel bir eylemdir. Bu açıdan eğitim ortamlarında çocuklara kazandırılması hedeflenen Saygı kök değerinin Türkçe Öğretmenleri tarafından metaforlar aracılığıyla nasıl algılandığına dair bir tespit bulunmak açısından bu çalışma önem arz etmektedir.

Bu araştırmayla toplumun temel yapı taşı olan öğretmenlerimizin hâlihazırda kullanılan Türkçe Dersi Öğretim Programı (2018) içinde bulunan on kök değerden biri olan “Saygı” kök değerine ilişkin metaforik algılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçtan hareketle şu sorulara yanıt aranmaktadır.

1. Türkçe Öğretmenlerinin saygı kök değerine karşı metaforik algıları ve gerekçeleri nelerdir?
2. Türkçe Öğretmenlerinin saygı kök değerine karşı sahip oldukları metaforik algılar hangi kavram ve gruplama alanlarında toplanmaktadır?

Yöntem

Türkçe Öğretmenlerinin saygı kök değerine ilişkin algılayış biçimlerinin metaforlar aracılığıyla tespit edilmesinin amaçlandığı bu çalışma nitel araştırma desenlerinde biri olan “farkında olduğumuz ancak

derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanma” olarak ifade edilen olgu bilim (fenomenoloji) çerçevesinde yürütülmüştür (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Olgu bilim deseni ve metaforlar aracılığıyla benzetme amacı güttüğümüz kişisel deneyim ve görüşlerimizin somutlaştırılması sağlanmaktadır.

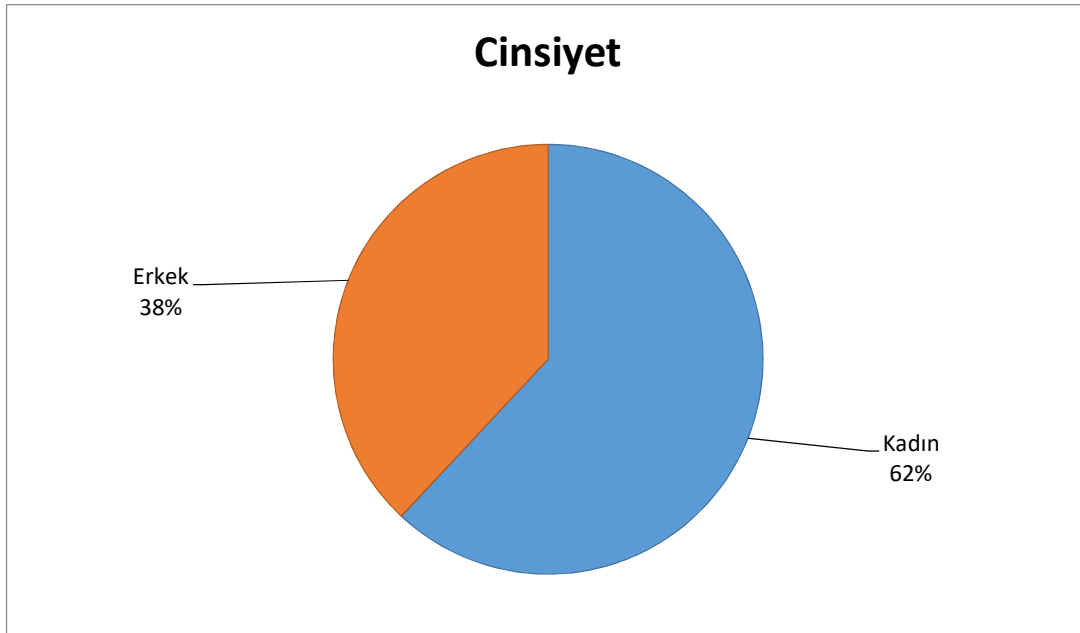
Metafor, zihinsel olarak güçlü bir modeldir. Çünkü metafor yoluyla, benzeşik olmayan iki olgu arasında ilişki kurularak, belli bir zihinsel şema, başka bir zihinsel şema üzerine yansıtılır. Bu şekilde metaforlar, bir bireyin zihninin belli bir kavrayış biçiminden başka bir anlayış biçimine hareket etmesini sağlar (Saban, 2008a). Metaforlar aracılığıyla benzetme amacı güderek soyut olan olguları somutlaştırarak yeni anlamların ortaya çıkması sağlanmaktadır. Metafor kişisel deneyimlerden yararlanılarak benzetme amacı ile soyut kavramları somut tanımlamaktadır. Çağdaş metafor incelemelerinde metafor, sadece bir söz figürü olarak değil, aynı zamanda bir düşünce figürü olarak da değerlendirilmektedir (Akşehirli, 2005).

Katılımcılar

Araştırmanın amacına uygun olarak küme tipi rastgele örnekleme yöntemi seçilmiştir. Araştırma sonuçlarının genellendiği araştırma kapsamı içerisinde yer alan ortak özelliklere sahip birimler bütününe evren (yığın, ana kütle, toplum) denir (Ural, 2011:33). Küme örnekleme yönteminde, öncelikle evreni oluşturan birimler değil bu birimlerin bağlı bulunduğu kümeler ele alınır. Bu kümelere basit ya da sistematik tesadüfi örnekleme yöntemiyle örneklem seçilerek araştırmanın örnekleme oluşturulur. Rastgele yapılan seçimler araştırmanın objektif olmasına da katkı sağlar.

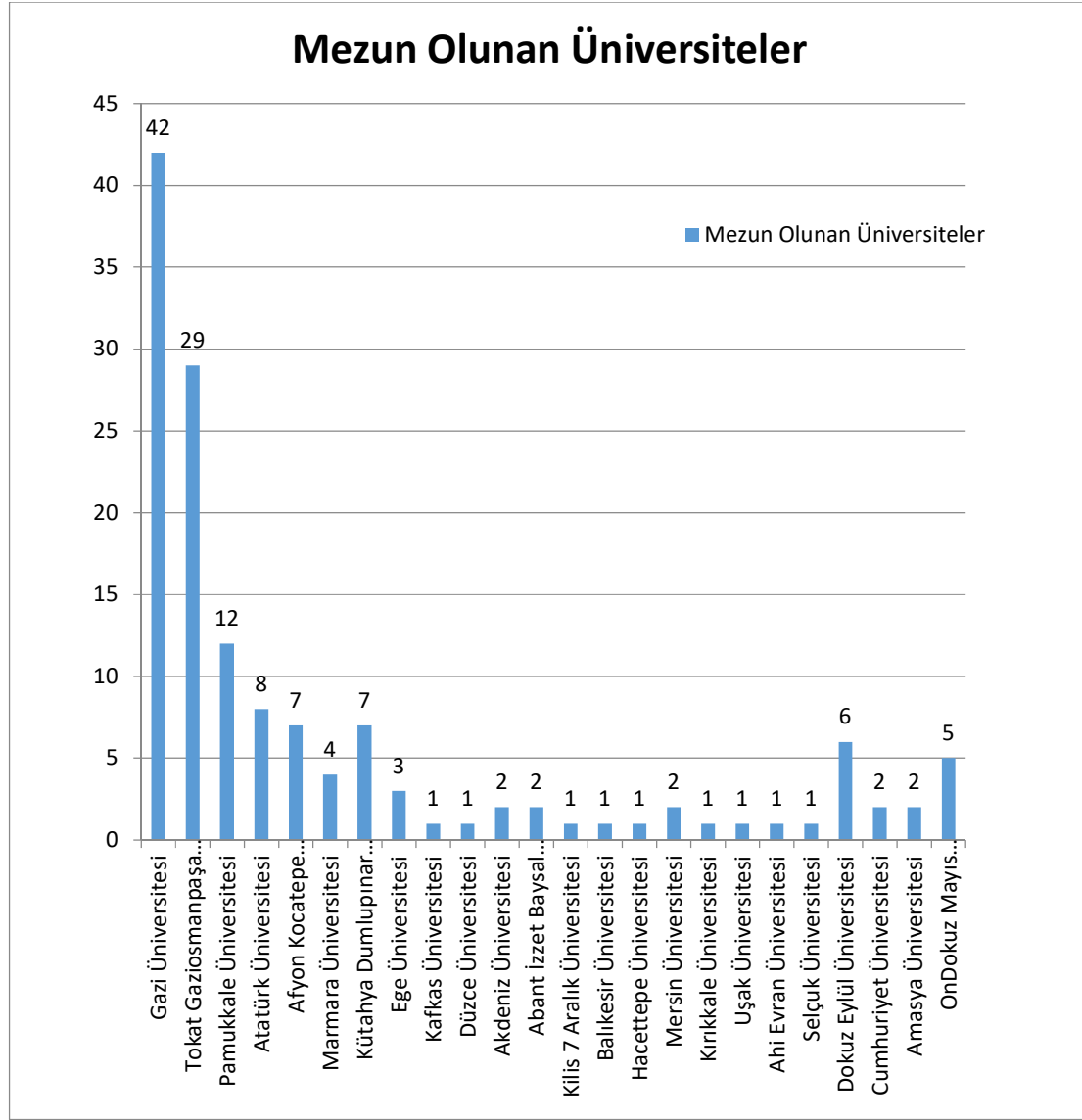
Araştırmanın katılımcıları 7 farklı coğrafi bölgede görev yapmakta olan Türkçe öğretmenlerinden oluşmaktadır. Mesleki kıdemleri, mezun oldukları üniversiteler katılımcıların farklı özelliklerini göstermektedir.

Araştırmanın katılımcı Türkçe öğretmenlerinin değişen özellikleri 1,2,3 ve 4 numaralı şekillerde gösterilmektedir.

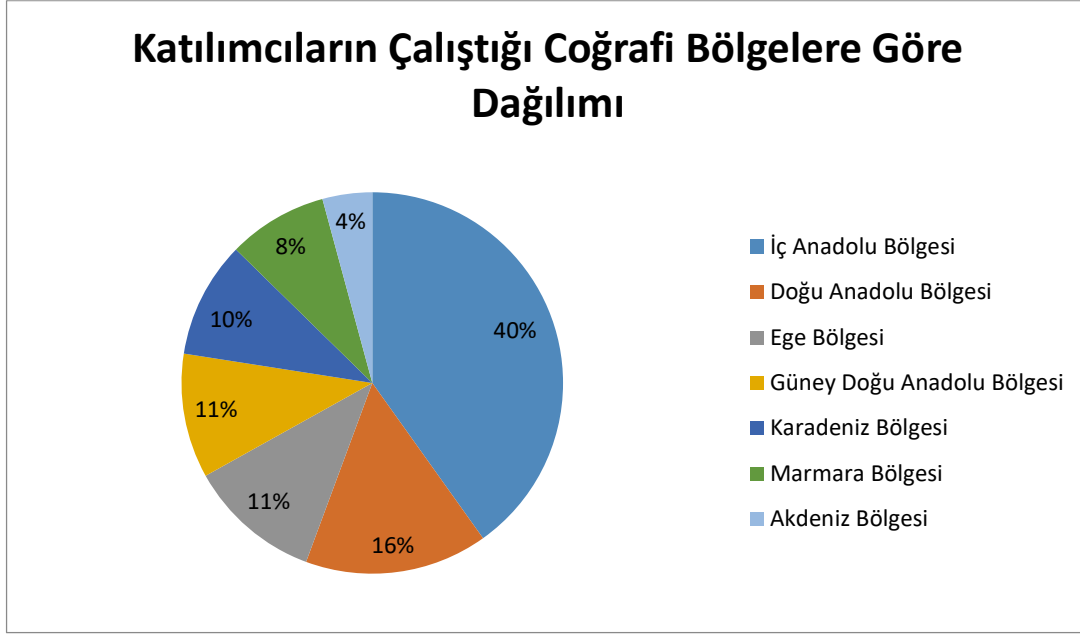
Şekil 1. Araştırma katılımcılarının cinsiyete göre dağılımı

Araştırmanın verilerine göre 54 erkek (%38); 88 (%62) kadın olmak üzere toplam 142 öğretmen araştırmaya katılmıştır.

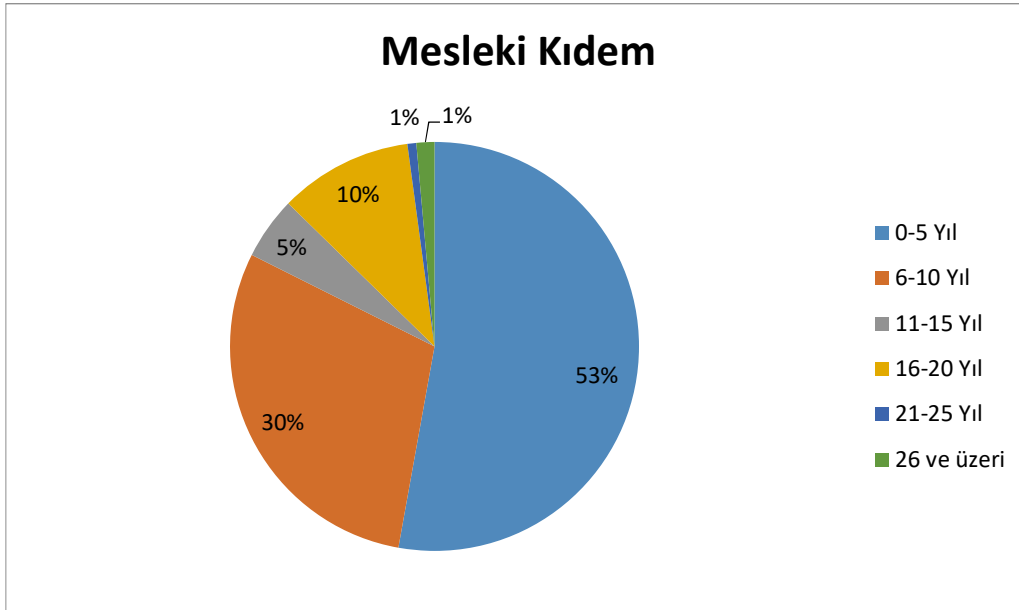
Şekil 2. Katılımcıların mezun olduğu üniversiteye göre dağılımı

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenleri mezun oldukları üniversitelere göre incelendiğinde, Gazi Üniversitesi 42 kişi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi 29 kişi, Pamukkale Üniversitesi 12 kişi, Atatürk Üniversitesi 8 kişi, Afyon Kocatepe Üniversitesi 7 kişi, Marmara Üniversitesi 4 kişi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi 7 kişi, Ege Üniversitesi 3 kişi, Kafkas Üniversitesi 1 kişi, Düzce Üniversitesi 1 kişi, Akdeniz Üniversitesi 2 kişi, Abant İzzet Baysal 2 kişi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi 1 kişi, Balıkesir Üniversitesi 1 kişi, Hacettepe Üniversitesi 1 kişi, Mersin Üniversitesi 2 kişi, Kırıkkale Üniversitesi 1 kişi, Uşak Üniversitesi 1 kişi, Ahi Evran Üniversitesi 1 kişi, Selçuk Üniversitesi 1 kişi, Dokuz Eylül Üniversitesi 6 kişi, Cumhuriyet Üniversitesi 2 kişi, Amasya Üniversitesi 2 kişi, On dokuz Mayıs Üniversitesi 5 kişi olarak belirlenmiştir.

Şekil 3. Katılımcıların çalıştığı coğrafi bölgelere göre dağılımı

Katılımcıların coğrafi bölgelere dağılımı incelendiğinde İç Anadolu Bölgesi 57 kişi(%40), Doğu Anadolu Bölgesi 22 kişi(%16), Ege Bölgesi 16 kişi(%11), Güney Doğu Anadolu Bölgesi 15 kişi(%11), Karadeniz Bölgesi 14 kişi(%10), Marmara Bölgesi 12 kişi(%8), Akdeniz Bölgesi 6 kişi(%4) olarak belirlenmiştir.

Şekil 4. Katılımcıların mesleki kıdemlerine göre dağılımı

Katılımcıların mesleki kıdemleri incelendiğinde 0-5 yıl çalışanlar 75 kişi(%53), 6-10 yıl çalışanlar 42 kişi (%30), 11-15 yıl 7 yıl (%5), 16-20 yıl 15 kişi(%10), 21-25 yıl 1 kişi (%1) 26 yıl ve üzeri 2 kişi (%1) olarak belirlenmiştir.

Veri toplama araçları

Araştırmanın verileri çalışmacı tarafından Google Forms aracılığıyla hazırlanan “Türkçe Öğretmenlerinin Saygı Kök Değerlerine Karşı Metaforik Algıları” adlı form ile toplanmıştır. Hazırlanan formun açıklama kısmında katılımların gönüllük esasına dayandığı ve verilerin sadece bilimsel amaçla kullanılacağı katılımcılara bildirilmiştir. Katılımcılara “Saygı kök değeri ..... gibidir. Çünkü .....” ifadesi verilmiş ve cümleyi uygun ifadelerle doldurulması istenmiştir. Bu çalışmada metaforlar veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Benzetme amacı güdülerek “gibi” sözcüğü kullanılmış benzetmenin neden yapıldığı da “çünkü” sözcüğüyle açıklanmıştır.

Verilerin analizi

Araştırmada toplanan verilerin analizinde nitel veri yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Falkingham ve Reeves (1998) de içerik analizinin, yayın yığınlarının değerlendirilmesi için kullanılan yeni bir yöntem olduğunu ifade etmiştir. Katılımcılar araştırmaya çeşitli metaforlar sunmuşlardır. Bu metaforlar aşamalar halinde incelenmiştir. Bu bağlamda Saban (2008) tarafından belirtilen aşamalar izlenmiştir: Bunlar (1) kodlama ve ayıklama, (2) örnek metafor imgesi derleme, (3) kategori geliştirme, (4) geçerlik ve güvenilirliği sağlama ve (5) yorumlama aşamasıdır. Kodlama ve ayıklama aşamasında alfabetik sıralama ile listelenmiş, metafor kavram ve gerekçesine uygun olmayan ifadeler çıkarılmıştır. Olması gerekenden daha uzun olan ifadeler özüne ve anlatmak istenene bağlı kalarak aktarılmıştır. Kategori geliştirme aşamasında saygı kök değeri için ortak özellik ve gerekçelerle üretilen metaforlar gruplandırılmıştır. Geçerlik ve güvenirliliğin sağlanmasında değerlendirilen metaforların katılımcıların görüş birliğine dayalı olarak analiz edilmesine dikkat edilmiştir. Son olarak analiz edilen makalelerin belirlenen kategorilere dayalı bir şekilde tekrarlanma sıklıkları ve yüzdeleri hesaplanmış ve bu bilgilere dayalı bir şekilde yorumlanmıştır. Karşılaştırmalarda “fikir birliği” ve “fikir ayrılığı” sayıları tespit edilerek araştırmanın güvenirliliği Miles ve Huberman’ın (1994, s. 64) formülü (Güvenirlik = görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı X 100) kullanılarak hesaplanmıştır. Katılımcılar arasında görüş birliği oranının % 91 olduğu bu doğrultuda araştırmacıların 86 metafor üzerinde görüş birliğine vardığı görülmüştür. Güvenirlik = uzlaşma sayısı şeklinde hesaplanan kodlayıcılar arası uyumun %70’ten yüksek olması beklenir (Tavşancıl ve Aslan, 2001, s. 81). Görüş birliğine varılmayan 3 metafor araştırma dışı bırakılmıştır.

Bulgular

1. Birinci alt probleme yönelik bulgular

Türkçe öğretmenlerine saygı kök değerine karşı metaforik algılarını belirlemek amacıyla “Saygı kök değeri ..... gibidir. Çünkü .....” ifadesi Google Forms aracılığıyla katılımcılara ulaştırılmış ve uygulamaları istenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler Tablo 1’de gösterilmiştir. Buna göre 142 Türkçe öğretmeni 88 farklı metafor üretmişlerdir. Katılımcıların ürettiği metaforların 119 tanesi bir kez; 23 tanesi ise birden fazla kez üretilmiştir. Tablo 1’de Türkçe öğretmenlerinin saygı kavramına ilişkin ürettikleri metaforlar kullanma sıklığı ve yüzdesine göre yer almaktadır. Katılımcılar en çok su metaforunu üretmiştir.

Tablo 1. Saygı kök değerine karşın üretilen metaforlara yönelik bulgular (f=142)

Sıra No	Metafor	f	%	Sıra No	Metafor	f	%
1	Miras	1	0.70	45	Güçlü bir bağ	1	0.70
2	Ruh	5	3.52	46	Temel Çatı	1	0.70
3	Toplumun Yansıması	1	0.70	47	Yağmur	2	1.41
4	Dağ	1	0.70	48	Yapı Taşı	1	0.70
5	Eğitim	1	0.70	49	Omurga	1	0.70
6	Binanın Temeli	7	4.93	50	Şeker	1	0.70
7	İlişkinin Başlangıcı	1	0.70	51	Çatı	2	1.41
8	Gökkuşığı	1	0.70	52	Saksı	1	0.70
9	Kanun	1	0.70	53	Duvar	3	2.11
10	Anahtar	3	2.11	54	Ağaç Kökü	2	1.41
11	İnsan	2	1.41	55	Okyanus	4	2.82
12	Adalet	1	0.70	56	Sağlam bir halat	1	0.70
13	Su	8	5.63	57	Toprak	1	0.70
14	Yuva	2	1.41	58	Deniz	2	1.41
15	Sevgi	1	0.70	59	Çiçek	4	2.82
16	Görünmez bir bağ	1	0.70	60	Güneş	1	0.70
17	Elma Ağacı	1	0.70	61	Terazi	4	2.82
18	Çember	1	0.70	62	Kalem	1	0.70
19	Saç Ayağı	1	0.70	63	Işık	3	2.11
20	Ağaç	5	3.52	64	Halat	1	0.70
21	Fidan	1	0.70	65	Biçim	1	0.70
22	Tuğla	1	0.70	66	İhtiyaç	1	0.70
23	Aile	6	4.23	67	Sandık	2	1.41
24	Bina Kolonu	1	0.70	68	Saat	2	1.41
25	Ana Dil	1	0.70	69	Soba	1	0.70
26	Arı	1	0.70	70	İp	1	0.70
27	Karakter	1	0.70	71	Yol	1	0.70
28	Ağaç Dalı	1	0.70	72	Gökyüzü	1	0.70
29	Dost	1	0.70	73	Ev	1	0.70
30	Nefes	1	0.70	74	Sınav	1	0.70
31	Tuz	3	2.11	75	Çizgi	1	0.70
32	Çocuk	2	1.41	76	DNA	1	0.70
33	Yaşam	1	0.70	77	Şeker	1	0.70
34	Köprü	3	2.11	78	Maya	1	0.70
35	Sarmaşık	1	0.70	79	Sıvı Madde	1	0.70
36	Bumerang	1	0.70	80	Düş	1	0.70
37	Tohum	1	0.70	81	Yoğurt	1	0.70
38	Ahlak	1	0.70	82	Fener	1	0.70
39	Parmak İzi	1	0.70	83	Hava Durumu	1	0.70

40	Çimento	1	0.70	84	Ekmek	1	0.70
41	Eski Bayramlar	1	0.70	85	Sakız	1	0.70
42	Kök	1	0.70	86	Pusulula	1	0.70
43	İnşaatın Temeli	1	0.70	87	Lokomotif	1	0.70
44	Çınar Ağacı	1	0.70	88	Bebek	1	0.70

2. İkinci alt probleme yönelik bulgular

Saygı kök değerine karşı üretilen metaforların yer aldığı kategoriler

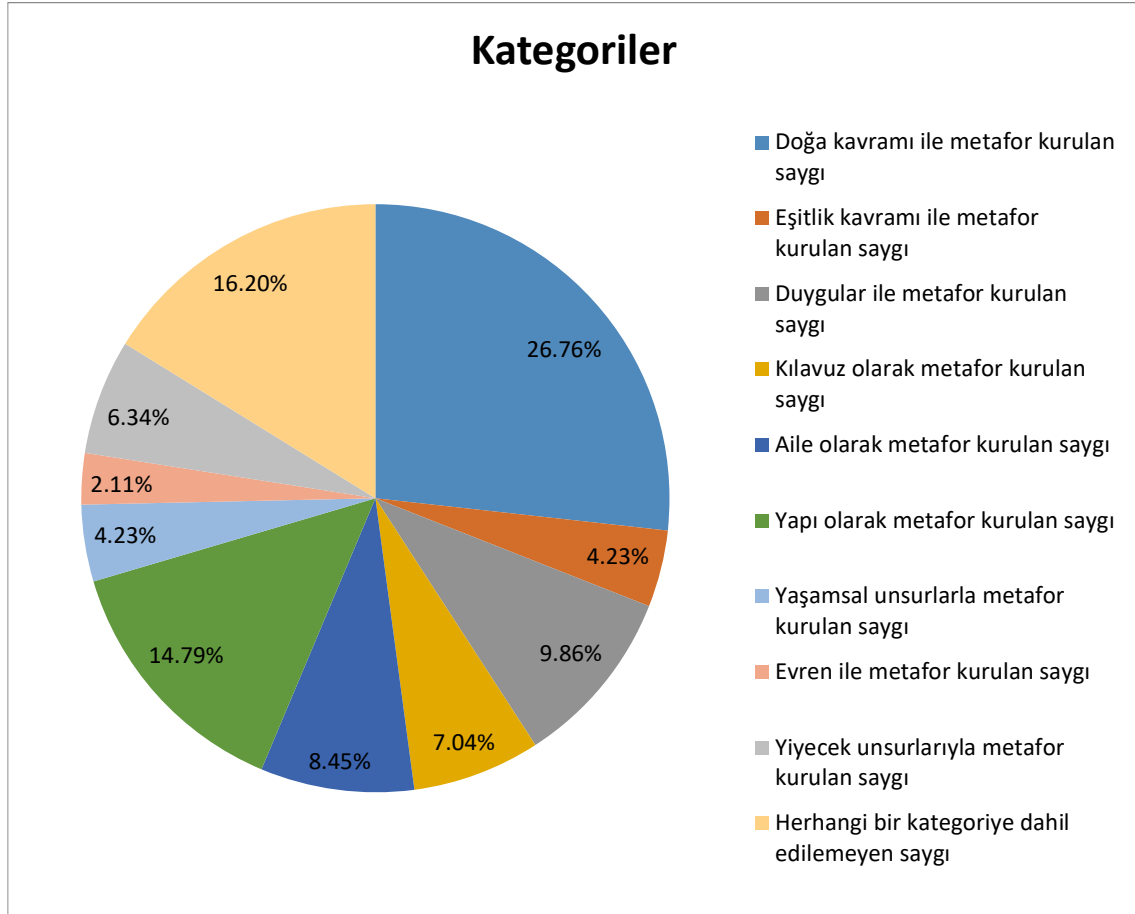
Türkçe öğretmenlerinin saygı kök değerine karşın geliştirmiş oldukları metaforlar incelenmiş ve kurulan metaforların benzer özelliklerine göre kategorileştirme yapılarak sınıflandırılmıştır. Metaforlar dokuz başlık altında sınıflandırılmıştır. Ortak bir özellik göstermeyen metaforlar ise “herhangi bir kategoriye dâhil edilemeyen saygı kategorisi” adı altında yer almıştır. Kategoriler; doğa kavramı ile metafor kurulan saygı, eşitlik kavramı ile metafor kurulan saygı, duygular ile metafor kurulan saygı kılavuz olarak metafor kurulan saygı, aile kavramı ile metafor kurulan saygı, yapı olarak metafor kurulan saygı, yaşamsal unsurlarla metafor kurulan saygı, evren ile metafor kurulan saygı, yiyecek unsurlarıyla metafor kurulan saygı ve herhangi bir kategoriye dâhil edilemeyen saygı olarak toplamda on farklı kategori şeklinde araştırma da sıralanmıştır.

Tablo 2. Saygı kök değerine karşın üretilen metaforların kategorilerinin frekans (f) ve yüzde(%) değerleri

Kategori	Metaforlar	Metafor Sayısı (n)	Metafor Frekansı (f)	Yüzde Değeri (%)
Doğa kavramı ile metafor kurulan saygı	Su(8), ağaç(5), çiçek(4), okyanus(4), deniz(2), ağaç kökü(2), yağmur(2), toprak, dağ, gökkuşağı, elma ağacı, fidan, arı, ağaç dalı, sarmaşık, tohum, kök, çınar ağacı.	18	38	26.76
Eşitlik kavramı ile metafor kurulan saygı	Terazi(4), kanun, adalet.	3	6	4.23
Duygular ile metafor kurulan saygı	Ruh(5), sevgi, görünmez bir bağ, güçlü bir bağ, düş, karakter, dost, yaşam, ahlak, eski bayramlar.	10	14	9.86
Kılavuz olarak metafor kurulan saygı	Anahtar(3), ışık(3), saat(2), pusula, fener.	5	10	7.04
Aile olarak metafor kurulan saygı	Aile(6), yuva(2), çocuk(2), ev, bebek.	5	12	8.45
Yapı olarak metafor kurulan saygı	Bina temeli(7), köprü(3), duvar(3), çatı(2), tuğla, bina kolonu, çimento, inşaat temeli, temel çatı, yapı taşı.	10	21	14.79
Yaşamsal unsurlarla metafor kurulan saygı	İnsan(2), dna, omurga, nefes, parmak izi.	5	6	4.23
Evren ile metafor kurulan saygı	Güneş, gökyüzü, hava durumu.	3	3	2.11
Yiyecek unsurları ile	Tuz(3), şeker(2), Sakız, ekmek, yoğurt, maya.	6	9	6.34

metafor kurulan saygı				
Herhangi bir kategoriye dahil edilemeyen saygı	Halat(2),sandık(2), miras, toplumun yansıması, lokomotif, ihtiyaç, ilişkinin başlangıcı, çember, soba, ip, yol, sınav, saç ayağı, ana dil, sıvı madde, kalem, biçim, bumerang, saksı, çizgi, eğitim.	21	23	16.20
TOPLAM		86	142	100

Tablo 2 de bulunan veriler incelendiğinde 86 farklı metafor üretilmiş olduğu görülmektedir. Katılımcıların ürettiği metaforlar sınıflandırıldığında en fazla “doğa kavramı ile metafor kurulan saygı kategorisinde” metafor f(38) oluşturduğu söylenebilir. Bu kategoriye sırasıyla takip eden diğer kategoriler; “ Eşitlik kavramı ile metafor kurulan saygı f(6), Duygular ile metafor kurulan saygı f(14), kılavuz olarak metafor kurulan saygı f(10), aile olarak metafor kurulan saygı f(12), yapı olarak metafor kurulan saygı f(21), yaşamsal unsurlarla metafor kurulan saygı f(6), evren ile metafor kurulan saygı f(3), yiyecek unsurlarıyla metafor kurulan saygı f(9), herhangi bir kategoriye dahil edilemeyen saygı f(23) olarak belirlenmiştir. Katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar neticesinde oluşturulan kategorilerin yüzdeleri 5 numaralı grafikte gösterilmektedir.

Şekil 5. Kategorilerin frekans yüzdeleri

Şekil 5 incelendiğinde kategorilerin frekans yüzdeleri görülmektedir. Buna göre “doğa kavramı ile metafor kurulan saygı” kategorisi %26,76, “ Eşitlik kavramı ile metafor kurulan saygı % 4,23, Duygular ile metafor kurulan saygı % 9,86, kılavuz olarak metafor kurulan saygı 7,04, aile olarak metafor kurulan

saygı 8.45, yapı olarak metafor kurulan saygı 14.79, yaşamsal unsurlarla metafor kurulan saygı 4.23, evren ile metafor kurulan saygı 2.11, yiyecek unsurlarıyla metafor kurulan saygı 6.34, herhangi bir kategoriye dahil edilemeyen saygı 16.20 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların metafor kurma nedenleri aşağıda verilmiştir.

Doğa kavramı ile metafor kurulan saygı

Araştırmada katılımcılar tarafından 86 metafor üretilmiştir. Bu metaforlardan 18 tanesi doğa kavramı üzerinden oluşturulmuş ve doğa unsurlarıyla ilişkilendirilmiştir. Üretilen 18 görüş tüm metaforlar içinde % 26.76 'lık kısmı oluşturmaktadır. Katılımcıların saygı kök değerini doğa ile ilişkilendirdiği görüşler içerisinde en yüksek frekans değerine sahip metaforlar; Su f(8), ağaç f(5), çiçek f(4), okyanus f(4), deniz f(2), ağaç kökü f(2), yağmur f(2) olarak belirlenmiştir. Bu metaforlar dışında tek frekanslı metaforlarda bulunmaktadır. Bunlar; toprak, dağ, gökkuşağı, elma ağacı, fidan, arı, ağaç dalı, sarmaşık, tohum, kök, çınar ağacı olarak görülmektedir. Katılımcılar Saygı kök değerinin varoluşsal bir amaç olduğundan yola çıkarak var olma üzerine metafor üretmiş, ilişki kurmuşlardır. Saygı kök değerini doğa ile eşleştiren katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

"Saygı kök değeri **Çınar ağacı** gibidir. Onun gibi oluşması ve devamlılığı sabır ister."(K52)

"Saygı **su** gibidir. İnsanın yaşamı için gereklidir."(K69)

"Saygı kök değeri **ağaç** gibidir. Çünkü ağaçta yetişen dallar gibi pek çok değerde saygıdan ortaya çıkar."(K130)

"Saygı kök değeri **su** gibidir. Çünkü toplumun yaşamı için gereklidir."(K72)

"Saygı **yağmur** gibidir. Çünkü yağmur herkesi farklı ıslatır saygı da herkese farklı duyulur."(K126)

"Saygı **yağmur** gibidir. Çünkü yağmur olmazsa toprak saygı olmazsa insan tamamlanamaz."(K55)

"Saygı **su** gibidir. Canlıların yaşaması için su insanın yaşaması için saygı gerekir."(K88)

"Saygı kök değeri **toprağa** benzer. Çünkü toprak canlıların yaşamının devamı için saygı da insanlığın devamı için gereklidir."(K67)

"Saygı kök değeri **su** gibidir. Çünkü insan suya da saygıya muhtaçtır."(K102)

"**Elma ağacı** gibidir çünkü gerekli bakımı sağlanıp korunduğunda daha sağlıklı olup bulunduğu ortamı güzelleştirir."(K17)

"Saygı kök değeri **çiçek** gibidir. Çünkü var olduğu toplumu güzelleştirir."(K78)

"Saygı kök değeri **çiçek** gibidir. Çünkü her insanda farklı renkte açar."(K101)

"Saygı **Çiçek** gibidir. Çünkü her insanda farklı çiçek açar."(K121)

"Saygı kök değeri **çiçek** gibidir. Çünkü olduğu ortam güzelleşir."(K70)

"Saygı Kök değeri **deniz** gibidir. Çünkü içinde pek çok şey barındırır."(K68)

"**Sarmaşık** gibidir sarmalandığına sahip çıkar."(K42)

"**Su**/yaşamın devam etmesi için suya ihtiyaç vardır. Saygı da olmazsa bir toplumdan, bir birlikten söz edemeyiz."(K46)

"**Tohum** gibidir çünkü ektiğiniz yerde büyür ve gelişir."(K44)

"Saygı kök değeri **ağaca** benzer. Ağaç nasıl büyüyüp yeşerirse saygı da insanların içinde büyür ve gelişir."(103)

"Saygı kök değeri **okyanus** gibidir. Çünkü toplum için çok derin değerler barındırır."(K84)

"Saygı kök değeri **okyanus** gibidir içinde pek çok şey barındırır."(K65)

"Saygı kök değeri **okyanus** gibidir. Çünkü her insanda derinliği farklıdır."(K97)

"Saygı kök değeri **ağaç** gibidir. Ağaç dünyaya saygı insana nefes aldırır"(K116)

"**Ağaç** gibidir. Çünkü dallarıyla her tarafa ulaşır."(K20)

“**su** gibidir. Çünkü nasıl ki susuz bir hayat düşünülemezse saygının olmadığı bir yer de düşünülemez.”(K13)

“Saygı kök değeri **su** gibidir. Çünkü değerlerimizi yaşatabilmemiz için hayati önem taşır.”(K22)

“Saygı kök değeri bir **ağacın dalı** gibidir. Çünkü ancak küçük yaştan itibaren eğitilerek kazandırılır bu erdem...”(K34)

“**Fidan** gibidir. Çünkü büyüdükçe ağaç gibi güçlenir.”(K23)

“Saygı kök değeri **ağaç kökleri** gibidir. Çünkü insanları bir arada tutar.”(K64)

“Saygı kök değeri **ağaç kökleri** gibidir. Çünkü ağaç kökleriyle insan saygıyla var olur.”(K75)

“**Dağ** gibidir yıkılırsa insanlık altında kalır.”(K4)

“Saygı kök değeri **ağaç** gibidir. Çünkü ağaçlar doğa için saygı insan için gereklidir.”(K87)

“Saygı kök değeri **deniz** gibidir. Çünkü derinliğini denize girmeden saygıyı da insanı tanımadan bilemezsin.”(K110)

“**su** gibidir çünkü olduğu yerde yaşam başlar.”(K61)

“**Kök** gibidir, kök olmadan bir şey olmaz.”(K50)

“Saygı kök değeri **okyanus** gibidir. Çünkü okyanusun pek çok şeyi barındırdığı gibi o da pek çok değeri barındırır.”(K94)

“Saygı kök değeri **arı** gibidir. Çünkü arı olmazsa doğanın dengesi şaşar. Saygı olmazsa da insan ilişkilerinin dengesi şaşar.” (K32)

“Saygı, bir **gökkuşağı** gibidir. İçinde farklı renkleri barındırır. Sevsek de sevmesek de bu farklı renkler birbirini tamamlar. Toplumda da farklı tip insanlar vardır. Hepsine eşit derecede sevgi göstermeyebiliriz. Ama hepsine eşit derecede saygı göstermek zorunda olduğumuzu bilmeliyiz. Çünkü bizi toplum yapan bu farklılıklarımızdır. Zaten gökkuşağını da bu denli güzel yapan farklı renkleri bir araya getirmesidir, tıpkı toplum gibi.”(K8)

Eşitlik kavramı ile metafor kurulan saygı

Araştırmada katılımcılar tarafından üretilen 86 metafordan 3 tanesi eşitlik kavramı üzerinden oluşturulmuş ve eşitlik unsurlarıyla ilişkilendirilmiştir. Üretilen 3 görüş tüm metaforlar içinde %4.23'lük kısmı oluşturmaktadır. Katılımcıların saygı kök değerini eşitlik ile ilişkilendirdiği görüşler içerisinde en yüksek frekans değerine sahip metafor; Terazi f(4), olarak belirlenmiştir. Bu metaforlar dışında tek frekanslı metaforlarda bulunmaktadır. Bunlar; kanun ve adalet olarak görülmektedir. Katılımcılar saygının eşit şekilde verilmesi ve denge de olması yönüyle metafor kurmuşlardır. Saygı kök değerini eşitlik ile eşleştiren katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“**Kanun**-insanların sorunsuzca bir arada olmasını sağlar.”(K9)

“Saygı **terazi** gibidir. Çünkü dengede olmazsa insana zarar verir.”(K124)

“**Adalet** / Adil olduğuna inandığın kişiye saygı duyarsın.”(K12)

“Saygı kök değeri **terazi** gibidir. Çünkü toplum içindeki dengeyi sağlar.”(K77)

“Saygı kök değeri **terazi** gibidir. Çünkü insanlar arasındaki dengeyi sağlar.”(K76)

“Saygı kök değeri **terazi** gibidir. Çünkü hakkedene eşit dağıtılır.”(K120)

Duygular ile metafor kurulan saygı

Araştırmada katılımcılar tarafından üretilen 86 metafordan 10 tanesi duygular üzerinden oluşturulmuş ve ilişkilendirilmiştir. Üretilen 10 görüş tüm metaforlar içinde %9.86'lık kısmı oluşturmaktadır. Katılımcıların saygı kök değerini duygular ile ilişkilendirdiği görüşler içerisinde en yüksek frekans değerine sahip metafor; Ruh f(5), olarak belirlenmiştir. Bu metaforlar dışında tek frekanslı metaforlarda bulunmaktadır. Bunlar; sevgi, görünmez bir bağ, güçlü bir bağ, düş, karakter, dost, yaşam, ahlak, eski bayramlar olarak görülmektedir. Katılımcılar duygular ile saygı kök değerini insanı tamamlayan önemli

olgular olarak yorumlamışlardır. Saygı kök değerini duygular ile eşleştiren katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

- “Saygı kök değeri **ruh** gibidir. Çünkü insanı anlamlı kılar.”(K79)
- “**Görünmez bir bağ** gibidir çünkü insan kalben bağlı olduğu değerleri sayar.”(K16)
- “Saygı kök değeri **ruh** gibidir. Çünkü bir varlığın ruhu olmazsa nesneleşir, anlamını yitirir.”(K2)
- “Saygı kök değeri **sevgi** gibidir. Çünkü sevgi olmayan bir kalpte saygı da olmaz.”(K15)
- “**Eski bayramlar** gibidir. Çünkü yeni nesilde pek karşılığı yoktur.”(K49)
- “Saygı kök değeri **ruh** gibidir çünkü insanı tamamlar.”(K63)
- “**Ahlak** gibidir, çünkü saygımızı kaybederseniz de etrafımızda değer göremezsiniz.”(K45)
- “Saygı **düş** gibidir. Çünkü somut olarak göremez hissedersin.”(K129)
- “**Güçlü bir bağ** gibidir, insanları/toplumu bir arada tutmaya yarar.”(K53)
- “Saygı kök değeri **ruh** gibidir. Çünkü insanı anlamlı kılar.”(K79)
- “Saygı kök değeri **dost** gibidir. Çünkü hayatta olmazsa olmazımız.”(K37)
- “Saygı kök değeri **karakter** gibidir. Çünkü her bedende değişiklik gösterir.”(K33)
- “Saygı **ruh** gibidir. Çünkü insanı tamamlar.”(K89)

Kılavuz olarak metafor kurulan saygı

Araştırmada katılımcılar tarafından üretilen 86 metafordan 5 tanesi kılavuz olma üzerinden oluşturulmuş ve ilişkilendirilmiştir. Üretilen 5 görüş tüm metaforlar içinde %7.04'lük kısmı oluşturmaktadır. Katılımcıların saygı kök değerini kılavuz olarak yorumladığı görüşler içerisinde en yüksek frekans değerlerine sahip metaforlar; Anahtar f(3), Işık f(3), Saat (2) olarak belirlenmiştir. Bu metaforlar dışında tek frekanslı metaforlarda bulunmaktadır. Bunlar; pusula ve fener metaforları olarak görülmektedir. Saygı kök değerini kılavuz olarak ilişkilendiren katılımcılar saygının insana yol gösterme, yolunu aydınlatma ve açma olarak ilişki kurmuşlardır. Saygı kök değerini kılavuz olarak ilişkilendiren katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

- “Saygı kök değeri **saat** gibidir. Çünkü her insanda saygı saat gibi değişerek ilerler.”(K100)
- “Mesela saygı **anahtar** gibidir. Çünkü gönül kapılarını onsuz açamayız.”(K21)
- “Saygı kök değeri **fener** gibidir. Çünkü insanın değerlerden oluşan yolunu aydınlatır.”(K132)
- “Saygı kök değeri **pusula** gibidir. Çünkü pusula doğru yönü gösterir. Saygı da doğru insana duyulur.”(K139)
- “Saygı kök değeri **ışık** gibidir. Çünkü her insan da yansıması farklıdır.”(K105)
- “Saygı **saat** gibidir. Çünkü her insana göre saat gibi değişir.”(K134)
- “**Anahtar-** saygılı davranmak pek çok kapının açılmasını sağlar.”(K10)
- “Saygı kök değeri **anahtar** gibidir. Çünkü bize farklı kapılar açar.”(K109)
- “Saygı kök değeri **ışık** gibidir. Çünkü toplumların önünü görmesi için gereklidir.”(K81)
- “Saygı kök değeri **ışık** gibidir. Çünkü toplumu aydınlatır.”(K85)

Aile olarak metafor kurulan saygı

Araştırmada katılımcılar tarafından üretilen 86 metafordan 5 tanesi aile kavramı üzerinden oluşturulmuş ve ilişkilendirilmiştir. Üretilen 5 görüş tüm metaforlar içinde %8.45'lik kısmı oluşturmaktadır. Katılımcıların saygı kök değerini aile kavramı üzerinden yorumladığı görüşler içerisinde en yüksek frekans değerlerine sahip metaforlar; Aile f(6), Yuva f(2), Çocuk f(2) olarak belirlenmiştir. Bu metaforlar dışında tek frekanslı metaforlarda bulunmaktadır. Bunlar; ev ve bebek

metaforları olarak görülmektedir. Katılımcılar saygı kök değerini aile kavramıyla bütünleştirip sınımlanacak bir olgu, insan ile bütünleşik bir yapı olarak yorumlamıştır. Saygı kök değerini aile olarak ilişkilendiren katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Saygı **yuva** gibidir. Çünkü varlığı insanın kalbini ısıtır.”(K118)

“Saygı kök değeri **aile** gibidir. Çünkü bize değer katar.”(K30)

“Saygı kök değeri **aile** gibidir. Çünkü binanın temel yapı taşıdır.”(K25)

“Saygı kök değeri **aile** gibidir. Çünkü insanın temelini oluşturur.”(K35)

“Saygı kök değeri **aile** gibidir. Çünkü aile gibi birleştiricidir.” (K123)

“Saygı **çocuk** gibidir. Çünkü insanın içinde büyür.” (K90)

“Saygı kök değeri **aile** gibidir. Çünkü olmazsa biz de var olamayız.” (K29)

“Saygı kök değeri **ev** gibidir. Çünkü evin bölümleri gibi saygınlarda çeşitleri vardır.”(K112)

“Saygı **çocuk** gibidir. Her insan içinde farklı büyütür.”(K119)

“Saygı **aile** gibidir. Çünkü temelleri aileden gelir.” (K31)

“**Yuva** gibidir. Çünkü yuva, bir milletin temelini teşkil etmektedir. Milleti millet yapan değerlerin hepsi yuvada alınan ilk eğitimle şekillenmektedir.”(K14)

“Saygı kök değeri **bebek** gibidir. Çünkü herkes saygıyı içinde farklı büyütür.”(K141)

Yapı olarak metafor kurulan saygı

Araştırmada katılımcılar tarafından üretilen 86 metafordan 10 tanesi yapı kavramı üzerinden oluşturulmuş ve ilişkilendirilmiştir. Üretilen 10 görüş tüm metaforlar içinde %14.08'lik kısmı oluşturmaktadır. Katılımcıların saygı kök değerini yapı olarak yorumladığı görüşler içerisinde en yüksek frekans değerlerine sahip metaforlar; Bina Temeli f(7), Köprü f(3), Duvar f(3), Çatı f(2) olarak belirlenmiştir. Bu metaforlar dışında tek frekanslı metaforlar da bulunmaktadır. Bunlar; tuğla, bina kolonu, çimento, inşaat temeli, temel çatı, yapı taşı metaforları olarak görülmektedir. Katılımcılar Saygı kök değerini toplumun ve insanların temel yapı taşı ve toplumu ayakta tutan bir olgu olarak ilişkilendirmiştir. Saygı kök değerini yapı olarak ilişkilendiren katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Saygı kök değeri **çatı** gibidir. Çatı evi, saygı insanı korur.”(K91)

“Saygı kök değeri **köprü** gibidir. Çünkü pek çok değere ulaşmak için önce ona sahip olmak gerekir.”(K137)

“Binayı ayakta tutan **kolonlar** gibi toplumu ve insan ilişkilerini ayakta tutar.”(K26)

“Saygı kök değeri **bina temeli** gibidir. Çünkü insani değerlerin temelinde vardır.”(K135)

“**Çimento** gibidir, çünkü bizi bir arada tutan şeydir.”(K48)

“Toplumun **temel çatısıdır** /bizi bir arada tutan en önemli bağıdır.”(K54)

“Saygı **çatı** gibidir. Çünkü binanın çatısı gibi olmazsa olmaz.”(K59)

“**Yapı taşı** gibidir. Saygı bireyin karşısındaki her bir varlığa duyması gereken yapı taşıdır.”(K56)

“Saygı kök değeri **duvar** gibidir. Çünkü İnsan ilişkilerini sağlamlaştırır.”(K83)

“**Binanın temeli** gibidir çünkü toplumsal hayatın en temel gereği saygıdır, o olmadan sağlıklı bir toplumsal hayat sürdürülemez.”(K6)

“Saygı bir **köprü** gibidir. Çünkü toplumun geçmişi ile geleceğini bağlar ve toplumun hayatını kurtarır.” (K41)

“Saygı kök değeri bir **binanın temeli** gibidir. Çünkü saygı olmazsa diğer değerler eksik kalır.”(K28)

“Saygı kök değeri **binanın temeli** gibidir. Çünkü binanın temeli nasıl olmazsa insan da saygısız olmaz.”(K62)

"Saygı **duvar** gibidir. Evin duvarı olmazsa ev olmayacağı gibi saygı olmazsa insan da olmaz."(K82)

"Saygı kök değeri **binanın temeli** gibidir. Saygı olmazsa insan da temelsiz kalır, yıkılır."(K80)

"Saygı kök değeri **binanın temeli** gibidir. Çünkü Temel olmazsa bina olmaz."(K36)

"**Tuğla** - sağlam bir yapının temel taşlarıdır."(K24)

"Saygı kök değeri **köprü** gibidir. Çünkü insanların bağ kurmasını sağlar."(K92)

"Saygı kök değeri **bina temeli** gibidir. Çünkü diğer değerler saygı temeli üzerine kurulur."(K142)

"Saygı kök değeri **duvar** gibidir. Duvar evin saygı insanın temelidir."(K113)

"**İnşaatın temeli** gibidir. Çünkü saygı olmadan eğitim sağlam bir temel üzerine kurulamayacaktır."(K51)

Yaşamsal unsurlarla metafor kurulan saygı

Araştırmada katılımcılar tarafından üretilen 86 metafordan 5 tanesi yaşamsal unsurlar kavramı üzerinden oluşturulmuş ve ilişkilendirilmiştir. Üretilen 5 görüş tüm metaforlar içinde %4.23'lük kısmı oluşturmaktadır. Katılımcıların saygı kök değerini yaşamsal unsurlar olarak yorumladığı görüşler içerisinde en yüksek frekans değerlerine sahip metafor; İnsan f(2) olarak belirlenmiştir. Bu metaforlar dışında tek frekanslı metaforlar da bulunmaktadır. Bunlar; dna, omurga, nefes, parmak izi metaforları olarak görülmektedir. Yaşamsal Unsurlar kategorisinde katılımcılar insanın bedensel organları ile uyum ve bağlılık yönüyle ilişkilendirilmiştir. Katılımcılar yaşamsal unsurları aktarım ve özgünlük yönüyle de saygı kavramı ile ilişkilendirmiştir. Saygı kök değerini yaşamsal unsurlar ile ilişkilendiren katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

"**İnsan** gibidir çünkü hayatın her anına uyum sağlar."(K11)

"**Nefes** gibidir. Çünkü yaşamın olmazsa olmazı da saygıdır. Nefes almadan yaşamadığımız gibi toplumsal ilişkilerimizde de saygı olmadan yaşayamayız. Saygısızlık içinde yaşadığımız günümüzde insanca yaşamak yerine birbirimize kötülükler yapıyoruz. İşte saygı insanca yaşamamız için elzemdir."(K38)

"**Parmak izi**, aileden aktarılır."(K47)

"**Omurga** gibidir. Çünkü bütün ilişkilerdeki dengeyi saygı sağlar anne baba, eş, kardeş, arkadaş..."(K57)

"Saygı kök değeri **DNA** gibidir. Çünkü herkeste farklı ve özgündür."(K122)

"**İnsan** gibidir çünkü hayatın her anına uyum sağlar."(K11)

Evren ile metafor kurulan saygı

Araştırmada katılımcılar tarafından üretilen 86 metafordan 3 tanesi evren kavramı üzerinden oluşturulmuş ve ilişkilendirilmiştir. Üretilen 3 görüş tüm metaforlar içinde %2.11'lik kısmı oluşturmaktadır. Katılımcıların saygı kök değerini evren kavramı ile yorumladığı görüşler içerisinde tüm metaforların bir kez kullanıldığı görülür. Bunlar; Güneş, gökyüzü ve hava durumu metaforları olarak görülmektedir. Katılımcılar saygı kök değerini toplumların varlığını ve devamını sürdürebilmesi, derinlik ve değişkenlik ile ilişkilendirilmişlerdir. Saygı kök değerini evren kavramı ile ilişkilendiren katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

"Saygı kök değeri **Güneş** gibidir. Toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri için gereklidir."(K74)

"Saygı kök değeri **hava durumu** gibidir. Çünkü sürekli değişkendir."(K133)

"Saygı kök değeri **gökyüzü** gibidir. Çünkü herkesin gördüğü derinlik başkadır."(K111)

Yiyecek unsurları ile metafor kurulan saygı

Araştırmada katılımcılar tarafından üretilen 86 metafordan 6 tanesi yiyecek unsurları ile oluşturulmuş ve ilişkilendirilmiştir. Üretilen 6 görüş tüm metaforlar içinde %6.34'lük kısmı oluşturmaktadır. Katılımcıların saygı kök değerini yiyecek unsurları ile yorumladığı görüşler içerisinde en yüksek frekans değerlerine sahip metaforlar; Tuz f(3), şeker f(2) olarak belirlenmiştir. Bu metaforlar dışında tek frekanslı metaforlarda bulunmaktadır. Bunlar; sakız, ekme, maya, yoğurt metaforları olarak görülmektedir. Katılımcılar saygı kök değerini tamamlayıcı olma ve özünü oluşturma yönleriyle yiyecek unsurları ile ilişkilendirmişlerdir. Saygı kök değerini yiyecek unsurları ile ilişkilendiren katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Saygı kök değeri **tuz** gibidir. Tuz olmadan yemek saygı olmadan insan olmaz.”(K114)

“Saygı kök değeri **mayaya** benzer. Çünkü maya ve insan özüne göre şekil alır.”(K127)

“Saygı kök değeri **şeker** gibidir. Çünkü Tatlı şekersiz insan saygısız olmaz.”(K58)

“Saygı **tuz** gibidir. Çünkü tuz yemeği saygı insanı tamamlar.”(K39)

“Saygı kök değeri **yoğurt** gibidir. Çünkü yoğurt mayası ne kadar güzelse güzelleşir insan da saygısı ne kadar çoksa güzelleşir.”(K131)

“Saygı kök değeri **ekmek** gibidir. Ekmek yemeği saygı insanı tamamlar.”(K136)

“Saygı **şeker** gibidir. Tatlılar şekersiz tat vermez insan da saygısız.”(K125)

“Saygı kök değeri **sakız** gibidir. Çünkü istediğin kadar uzatabilirsin.”(K138)

“Saygı kök değeri **tuz** gibidir. Çünkü yemekte tuzun insanda saygının eksikliği hep hissedilir.”(K99)

Herhangi bir kategoriye dahil edilemeyen saygı

Araştırmada katılımcılar tarafından üretilen 86 metafordan 21 tanesi farklı kavramlarla ilişkilendirilmiş ve herhangi bir kategoriye dahil edilememiştir. Üretilen 21 görüş tüm metaforlar içinde %16.20'lik kısmı oluşturmaktadır. Herhangi bir kategoriye dahil edilemeyenler içerisinde en yüksek frekans değerlerine sahip metaforlar; Halatf(2), sandık f(2) olarak belirlenmiştir. Bu metaforlar dışında tek frekanslı metaforlarda bulunmaktadır. Bunlar; miras, toplumun yansması, lokomotif, ihtiyaç, ilişkinin başlangıcı, çember, soba, ip, yol, sınav, saç ayağı, ana dil, sıvı madde, kalem, biçim, bumerang, saksı, çizgi, eğitim metaforları olarak görülmektedir. Herhangi bir kategoriye dahil edilemeyen saygı sınıflamasına ilişkin katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Saygı **sandık** gibidir. Çünkü her insan saygısı kapalı sandık gibi gerektiğinde ortaya çıkarak kendini gösterir.”(K106)

“Saygı kök değeri **biçim** gibidir. Yazı biçimsiz insan saygı olmadan olmaz.”(K95)

“Saygı kök değeri **halat** gibidir. Çünkü toplumu birbirine bağlar.”(K86)

“Saygı kök değeri **sandık** gibidir. Çünkü her insanın saygısı sandık gibi saklı ve bilinmezdir.”(K98)

“Saygı kelimesinin kök değeri **sac ayağı** gibidir. Çünkü değerlerimiz bizi ayakta tutar.”(K19)

“Saygı kök değeri **lokomotif** gibidir. Çünkü lokomotifin vagonları çektiği gibi saygıda pek çok değeri beraberinde getirir.”(K140)

“Saygı kök değeri **ip** gibidir. Çünkü her zaman ip gibi ince bir sınırı vardır.”(K107)

“Saygı kök değeri **ihtiyaç** gibidir. Çünkü her insanda bulunması gerekir.”(K96)

“Saygı kök değeri bir **“çember”** gibidir. Çünkü bireyin kendisine, kişilere, ait olduğu gruba, toplumlara; değerlere, görüşlere, varlıklara sapsağlam özel bir konum ve dokunulmazlık sağlar, çevreler ve korur.”(K18)

“Saygı kök değeri **ana dil** gibidir. Çünkü o iletişimin temelini oluşturur. Eksikse yerini hiçbir meziyet dolduramaz.”(K27)

“Saygı **sınav** gibidir. Çünkü insanın içinde sürekli bir sınav verir.”(K115)

“Saygı kök değeri **kalem** gibidir. Çünkü her insan farklı bir saygı örneği yazar.”(K93)

“Saygı **çizgi** gibidir. Çünkü insanlar arasında bir çizgi gibi sınır çizer.”(K117)

“Saygı kök değeri **miras** gibidir. Çünkü aileden öğrenilir.”(K1)

“Saygı kök değeri **yol** gibidir. Çünkü nereye ne kadar uzanacağını bilinmez.”(K108)

“Saygı kök değeri **sağlam bir halat** gibidir. Çünkü insanları birbirine bağlar.”(K66)

“Saygı kök değeri **eğitim** gibidir. Çünkü eğitim gibi saygı da olmazsa olmazlar arasındadır.”(K5)

“Saygı kök değeri **toplumun yansıması** gibidir. Çünkü farklılıklara, milli, ahlaki değerlere yaklaşımı belirler.”(K3)

“Saygı kök değeri **bumerang** gibidir. Çünkü saygı gösterdiğimiz kişi de bize saygı duyar, sonuçta yaptığımız davranış yine kendimize geri dönmüş olur. Türkçe dersi ile ilgili başka bir benzetme yapmak gerekirse saygı kök değeri dönüşlü fiil gibidir. Çünkü saygı gösteren de saygıdan etkilenen de aynı kişidir.”(K43)

“Saygı **soba** gibidir. Çünkü çok oluşu yakar az oluşu üşütür.”(K104)

“Saygı kök değeri **sıvı maddelere** benzer. Çünkü saygı bulunduğu insanın sınırlarda bulunduğu kabın şeklini alır.”(K128)

“**Saksı** gibidir. Çünkü korur.”(K60)

“Saygı bütün **ilişkilerin başlangıcıdır**. Çünkü saygı olmadan uzun bir süreli ilişki, arkadaşlık olamaz.”(K7)

Sonuç, tartışma ve öneriler

Araştırmada 142 Türkçe öğretmeni saygı kök değerine ilişkin 86 farklı metafor üretmişlerdir. Araştırmanın katılımcıları saygı kök değerine ilişkin metaforları özgün ve mantığa dayalı şekilde ifade etmişlerdir. Üretilen metaforlardan 62 tanesi bir kez ifade edilirken; 24 tanesi ise birden fazla kez ifade edilmiştir. Metaforlar içinde en sık tekrar edilen metaforun “su” (f8) olduğu saptanmıştır. Üretilen diğer metaforlar sık kullanıma sırasına göre; “bina temeli” (f7), “aile” (f6), “ağaç” (f5), “ruh” (f5), “çiçek” (f4), “okyanus” (f4) metaforları takip etmektedir. Bu metaforların dışında “anahtar” (f3), “ışık” (f3), “duvar” (f3), “köprü” (f3), “tuz” (f3) metaforları da oluşturulmuş kayda değer oranda katılımcılar görüş belirtmişlerdir.

Araştırmada elde edilen veriler incelendiğinde Türkçe öğretmenlerinin saygı kök değerine ilişkin metaforik algıları; doğadan, eşitlik kavramından, kılavuz olmasından, duygulardan, yapılardan, aile kavramından, yaşamsal unsurlardan, evren kavramından, yiyecek unsurlarından ve herhangi bir kategoriye dahil edilemeyen saygı olmak üzere toplamda 10 farklı alanda kategorize edilmiştir.

Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin metaforik algıları incelendiğinde “doğa kavramı ile metafor kurulan saygı” kategorisinde belirlenen metaforlar diğer metaforlar içerisinde %26.76’lık kısımda yer almaktadır. Bu kategoride 142 Türkçe öğretmenin ürettiği 86 farklı metafordan 18 tane farklı metafor olmak üzere toplam 38 metafor üretilmiştir. Saygı kök değeri ve doğa arasında varoluşsal bir amaç, tamamlayıcılık, yaşamın devamı gibi noktalarda ilişki kurmuşlardır. İnsanın varoluşunun temelini de doğa ve saygıdan geldiği düşünüldüğünde mantıksal metaforlar üretildiği görülmektedir.

Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin metaforik algıları incelendiğinde “eşitlik kavramı ile metafor kurulan saygı” kategorisinde belirlenen metaforlar diğer metaforlar içerisinde %4.23’lük kısımda yer almaktadır. Bu kategoride 142 Türkçe öğretmenin ürettiği 86 farklı metafordan 3 tane farklı metafor olmak üzere toplam 6 metafor üretilmiştir. Türkçe öğretmenlerinin eşitlik kavramı ile daha az ilişki kurmasının sebebi saygı kavramını herkese eşit şekilde verilemeyeceğini düşünenlerin olmasıdır. Bunun yanı sıra saygının herkese eşit verilmesi ve dengede olmasını savunanlar bu kategoride metafor üretmişlerdir.

Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin metaforik algıları incelendiğinde “duygular ile metafor kurulan saygı” kategorisinde belirlenen metaforlar diğer metaforlar içerisinde %9.86’lık kısımda yer almaktadır. Bu kategoride 142 Türkçe öğretmenin ürettiği 86 farklı metafordan 10 tane farklı metafor olmak üzere toplam 14 metafor üretilmiştir. Türkçe öğretmenleri insanı duygular gibi saygı kavramının da tamamladığını düşünerek tamamlayıcılık olarak metafor üretmişlerdir.

Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin metaforik algıları incelendiğinde “kılavuz olarak metafor kurulan saygı” kategorisinde belirlenen metaforlar diğer metaforlar içerisinde %7.04’lük kısımda yer almaktadır. Bu kategoride 142 Türkçe öğretmenin ürettiği 86 farklı metafordan 5 tane farklı metafor olmak üzere toplam 10 metafor üretilmiştir. Türkçe öğretmenleri saygı ile kılavuz olma arasında değişkenlik, yol gösterme, yol açma yönüyle ilişki kurmuş, metafor üretmişlerdir.

Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin metaforik algıları incelendiğinde “ aile olarak metafor kurulan saygı” kategorisinde belirlenen metaforlar diğer metaforlar içerisinde %8.45’lik kısımda yer almaktadır. Bu kategoride 142 Türkçe öğretmenin ürettiği 86 farklı metafordan 5 tane farklı metafor olmak üzere toplam 12 metafor üretilmiştir. Türkçe öğretmenleri aile kavramı ile metafor kurarken insanı tamamlayan, insanlar arasında birbirine aktarılan bir olgu olarak metafor üretmişlerdir.

Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin metaforik algıları incelendiğinde “yapı olarak metafor kurulan saygı” kategorisinde belirlenen metaforlar diğer metaforlar içerisinde %14.79’luk kısımda yer almaktadır. Bu kategoride 142 Türkçe öğretmenin ürettiği 86 farklı metafordan 10 tane farklı metafor olmak üzere toplam 21 metafor üretilmiştir. Türkçe öğretmenleri saygı ile yapı kavramlarını ayakta tutan bir yapı, temel yapı taşı gibi ilgiler kurarak metafor üretmişlerdir.

Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin metaforik algıları incelendiğinde “yaşamsal unsurlar ile metafor kurulan saygı” kategorisinde belirlenen metaforlar diğer metaforlar içerisinde %4.23’lük kısımda yer almaktadır. Bu kategoride 142 Türkçe öğretmenin ürettiği 86 farklı metafordan 5 tane farklı metafor olmak üzere toplam 6 metafor üretilmiştir. Türkçe öğretmenleri saygı ve yaşamsal unsurlar arasında ilişki kurarken özgünlük, aktarım, denge de olma ve tamamlayıcılık yönleriyle metafor üretmişlerdir.

Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin metaforik algıları incelendiğinde “evren kavramı ile metafor kurulan saygı” kategorisinde belirlenen metaforlar diğer metaforlar içerisinde %2.11’lik kısımda yer almaktadır. Bu kategoride 142 Türkçe öğretmenin ürettiği 86 farklı metafordan 3 tane farklı metafor üretilmiştir. Türkçe öğretmenleri saygı ve evren arasında ilişki kurarken toplumların varlığı ve devamlılığı, derinlik ve değişkenlik yönleriyle metafor üretmişlerdir.

Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin metaforik algıları incelendiğinde “yiycek unsurları ile metafor kurulan saygı” kategorisinde belirlenen metaforlar diğer metaforlar içerisinde %6.34’lük kısımda yer almaktadır. Bu kategoride 142 Türkçe öğretmenin ürettiği 86 farklı metafordan 6 tane farklı metafor olmak üzere toplam 9 metafor üretilmiştir. Türkçe öğretmenleri tamamlayıcı olma ve özünü oluşturma yönleriyle metafor üretmişlerdir.

Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin metaforik algıları incelendiğinde “herhangi bir kategoriye dahil edilemeyen saygı” kategorisinde belirlenen metaforlar diğer metaforlar içerisinde %16.20’lik kısımda yer almaktadır. Bu kategoride 142 Türkçe öğretmenin ürettiği 86 farklı metafordan 21 tane farklı metafor olmak üzere toplam 23 metafor üretilmiştir. Bu kategori de katılımcılar tek bir noktada birleşmemiş farklı metaforlar ve farklı ilişkiler kurmuşlardır.

Elde edilen veriler neticesinde Türkçe öğretmenlerinin saygı kök değerine karşı oluşturdukları metaforlar ve bu metaforları temellendirme biçimleri incelendiğinde; saygı kavramına önemli anlamlar

yükledikleri görülmüştür. Saygı kök değeri katılımcılara göre; tamamlayan, yaşamın devamı için gerekli, eşit, denge de olan, uyum sağlayan olarak değerlendirilmiştir. Toplumun temel yapı taşlarını oluşturan öğretmenlerimizin gelecek nesillere kültürel değerleri aktarmakta rolü büyüktür. Özellikle Türkçe öğretmenleri var olan müfredatları, değerler eğitimi, sınıf içi etkinlik ve metinlerde saygı gibi önemli bir olguyu işleyebilmektedir. Saygı toplumda dengeyi, birlik ve beraberliği sağlayan, yaşamın devamı için gerekli, toplumsal huzuru ve geleceği belirleyen bir olgudur.

Tartışma

Akhan, Subaşı ve Açıl'ın (2020, s. 115-134) yapmış oldukları “Öğretmen Adaylarının Kök Değerlere İlişkin Görüşleri” isimli çalışmada 2019-2020 eğitim-öğretim yılının birinci döneminde bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan farklı branşlardan öğretmenlerin kök değerlere yönelik görüşleri incelenmiş ve öğretmenlerin kök değerlere karşı bilgi sahibi olduğu, öneminin farkında olduğu tespit edilmiştir. Araştırmamız ile paralellik gösteren bu çalışmada olduğu gibi saygı kök değerine yönelik metaforik algıları incelerken benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Kılcan'ın (2020, s. 134-145) yapmış olduğu “Ortaokul Öğretmenlerinin Öğretim Programlarında Yer Alan Kök Değerlerin Önem Sırasına ve Eğitimine İlişkin Görüşleri” isimli çalışmada 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Ankara ili merkez ilçelerinde bulunan öğretmenlere kök değerlerin önem sıralaması yaptırılmış olup en önemli ve ilk sırada yer alan kök değer adalet olmuştur. Araştırma da saygı kök değerinin toplumun temel önceliği olduğu ve temel öncül olarak kullanılması gerekliliğine dair bulgularımız ile yapılan çalışmanın sonuçları farklılık göstermektedir. Araştırma bulgularımızda saygı kök değerinin önemli bir unsur olduğu, öncül olarak ilk sırada yer almasına dayanan görüşlerin varlığı adalet kök değerini en önemli kök değer ve öncüllerin arasında ilk sırada yer veren Kılcan'ın çalışması ile farklılık göstermektedir.

Gürültü, Bildik ve Erişen' in (2019, s. 231-258) “İlkokul Öğretim Programında Yer Alan Saygı Kök Değerinin Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşleri” isimli çalışmaları 2017-2018 eğitim-öğretim yılında sınıf öğretmenleri üzerinde gerçekleştirilmiş ve araştırmamız ile benzer olarak saygı kök değerinin önemine ilişkin birçok görüş ortaya konulmuştur. Saygının topluma yön verdiği, nesilden nesile aktarılan bir olgu olduğu görüşleri araştırmamızın sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Saygı kök değerine ilişkin yapılan diğer çalışmalarda araştırmada edinilen bulgulara yönelik olarak benzer ve farklı yönler olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılıkların katılımcılar, katılımcıların özellikleri, veri toplama yolları, araştırmacı ve araştırmacının özelliklerine göre değişkenlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar neticesinde öneriler sunulmuştur:

1. Saygı kök değerine ilişkin Türkçe öğretmenleri dışında diğer branş öğretmenlerine yönelik olarak da yapılması önerilir.
2. Saygı kök değerine karşı geleceğin mimarı öğrencilerinde bakış açıları, algılayış biçimleri tespit edilmelidir.
3. Toplum için önemli olan saygı kök değerine yönelik okullarda farklı etkinliklerle öğrencilere farkındalık kazandırılması önerilir.
4. Türkçe öğretmenlerinin kök değerlere ilişkin genel olarak görüşlerini ve metaforik algılarını tespit etmek amacıyla çalışma yapılması önerilir.

5. Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin kök değerleri içine alan öğretici metinlerden seçilmesi önerilir.
6. Türkçe ders kitaplarında farklı metin türlerinde çeşitli etkinliklerle kök değerlerin öğrencilere kazandırılması önerilir.
7. Sınıf içi etkinliklerde toplumda önemli bir yer tutan halk ozanlarının eserlerinin kök değerler çerçevesinde incelenerek tema ve konularını saptamaya yönelik etkinlikler oluşturulması önerilir.

Kaynakça

- Akhan, N.E., Subaşı, E. ve Açıl, F. B. (2020). Öğretmen adaylarının kök değerlere ilişkin görüşleri. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 115-134.
- Akşehirli, S. (2005). Çağdaş Metafor Teorisi, http://www.egeedebyiat.org/modules.php?Name=Downloads&d_op=getit&lid=111
- Aydın, E. ve Sulak, S. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının “değer” kavramına yönelik metafor algıları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 482-500.
- Ayverdi, İ. (2016). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Kubbealtı Yayınları.
- Doğan, D. M. (2014). *Büyük Türkçe sözlük*. Ankara: Yazar Yayınları.
- Dönmez, C. ve Yazıcı, K. (2008). *T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Falkingham, L. T. & Reeves, R. (1998). Context analysis a technique for analysing research in a field, applied to literature on the management of R and D at the section level. *Scientometrics*, 42(2), 97- 120.
- Gürültü, E., Bildik, C., ve Erişen, Y. (2019). İlkokul öğretim programlarında yer alan “saygı” kök değerinin öğretimine ilişkin öğretmen görüşleri. İçinde *Eğitimde Elli Yıl (Prof. Dr. Mehmet Ali Kısakürek'e Armağan)* (ss.231-258), Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Hökelekli, H. (2010). Modern eğitimde yeni bir paradigma: Değerler eğitimi. *Eğitime Bakış Dergisi*, 6(18), 4-9.
- Kılcan, T. (2020). Ortaokul öğretmenlerinin öğretim programlarında yer alan kök değerlerin önem sırasına ve eğitimine ilişkin görüşleri. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 33-44.
- Kurtdede Fidan, N. ve Öner, Ö. (2018). Değerler eğitime yönelik yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *International Journal of Field Education*, 4(1), 1-17.
- MEB (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: MEB.
- Miles, M. B., Huberman, A. M. ve Saldana, J. (2014). *Qualitative data analysis: A methods sourcebook*. New York: Sage.
- Namlı, Z. ve Sever, R. (2015). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara:Nobel Yayın Dağıtım,
- Özkul, Z. E. (2019). *Haldun Taner'in öykülerinde tespit edilen değerlerin Türkçe öğretim programında (1-8. sınıf) yer alan kök değerlerle uyumu* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55(55), 459-496.
- Saban, A. (2008a). İlköğretim I. kademe öğretmen ve öğrencilerinin bilgi kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *İlköğretim Online*, 7(2), 421-455.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, A. E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul:Epsilon Yayınları.
- Topal, Y. (2019). Değerler eğitimi ve on kök değer. *Mavi Atlas*, 7(1), 245-254
- Türk Dil Kurumu (2020), *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.

Türk, İ. (2009). *Değerler eğitiminde saygı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

Ural, A., Kılıç, İ., (2011) *Bilimsel araştırma süreci ve spss ile veri analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık,

Yıldırım, A. ve şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.